

ні серед закордонних вчених не існує одностайності щодо його тлумачення. Станом на сьогодні в міграційній термінології спостерігаємо понятійно-категоріальну невизначеність, яка базується на не лише неузгодженому, але й суперечливому в концептуальному плані плюралізмі визначень. Зі зростанням наукового знання й виникненням нових соціальних феноменів, цілком закономірно, частішають випадки, коли вчені вкладають в один термін різні сенси, що перетинаються з іншими дефініціями і призводять до формування множинності дискурсів. Однак понятійна контрверсія зумовлює ускладнене розуміння міграційних процесів та заважає реалізувати дослідницький потенціал для наукових понять. Отож для того, аби запропонувати визначення рееміграції, варто розглядати не тільки явища, що стосуються її безпосередньо, але і брати до уваги інші, які мають схожий чи тотожний характер. Такий підхід дозволить окреслити чіткі понятійні межі та уникнути дублювання змісту. До того ж, це сприятиме подальшому теоретичному та емпіричному вивченню сутності цього феномена з боку дослідників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням феномена рееміграції займаються такі українські науковці, як Р. Рісна [1], А. Смалійчук [2], М. Романюк [3], Д. Ніконова [4], О. Пасічник і О. Овчинникова [5]. Серед закордонних науковців, які також приділяли увагу вивченню цього питання, можемо виділити таких, як А. Кукуеча-Мендоса, Х. Лара і Х. Васкес [6], А. Монті [7], С. Перейра [8], І. Штайнер [9], Л. Шустер і Н. Маджиді [10]. Уточнююче висвітлення рееміграції знаходимо в працях інших дослідників (Л. Стельмашук [11], О. Савіцька і В. Цоньо [12], А. Фігель і А. Гурни [13]), які займалися вивченням схожих міграційних явищ.

Мета статті – розглянути рееміграцію як соціальне явище, що знаходиться в сучасному полі міждисциплінарного зацікавлення, визначити межі наукової інтерпретації цього поняття в соціологічному дискурсі з урахуванням специфіки трактування та розмежування від суміжних термінів.

Виклад основного матеріалу. Спочатку розглянемо наявні визначення, що репрезентують явище рееміграції у вітчизняному науковому просторі.

Одну із найбільш комплексних дефініцій, яка включає в себе аспект прийняття рішення про міграцію, надає українська дослідниця Р. Рісна. Під рееміграцією вона має на увазі «процес добровільного (або і примусового) просторового руху населення, що передбачає повернення особи-емігранта (групи осіб) у місце походження чи попереднього проживання з перетином державного кордону» [1, с. 53]. Дещо ширше визначення знаходимо в А. Смалійчук, яка стверджує, що «рееміграція – процес повернення в країну населення, яке раніше емігрувало з різних причин в інші країни» [2, с. 389]. Проте, судячи з основних характеристик дефініцій, незрозумілим стає питання тривалості цього повернення, тобто чи виїжджає мігрант до рідної країни на тимчасовий період чи назавжди. Натомість за визначенням Л. Стельма-

реєміграція – це «повернення емігранта в країну початкового проживання на постійну роботу, тобто зворотна еміграція» [11, с. 63].

Виділимо також тлумачення М. Романюка, який пояснює сутність цього явища як «повернення колишніх емігрантів на історичну батьківщину, а також трудових мігрантів, які тривалий період працюють за кордоном» [3, с. 25]. Згідно з поглядами цього автора, реєміграція тісно перегукується із таким поняттям як «репатріація», яка означає (за трактуванням Міжнародної організації з міграції) «право біженця, військовополоненого або арештованого на повернення в країну, громадянином якої він є, на підставі положень, викладених у різних міжнародних документах» [14, с. 37]. Зі свого боку О. Савицька і В. Цоньо розмежують обидва терміни через конкретизацію політичного характеру репатріації. На їхню думку, реєміграція – це «повернення емігрантів на батьківщину», а репатріація – повернення, проте «з відновленням громадянства», а також «повернення інтернованих цивільних осіб, депортованих, евакуйованих, полонених тощо» [12, с. 296]. Звідси випливає, що репатріація є вужчим поняттям і являє собою один із видів реєміграції.

Однак якщо інтерпретувати реєміграцію як повернення, то яким чином вона має узгоджуватися із поняттям «зворотна міграція» (return migration), яке активно використовується в англomовному науковому дискурсі? Цей аспект термінологічної проблеми, яка досі не є остаточно вирішеною, ще у 70-і рр. ХХ ст. підняв нідерландський учений Ф. Бовенкерк. Досліджуючи соціологічні аспекти зворотної міграції, він зауважив, що явище повернення мігранта на батьківщину часто позначають найрізноманітнішими термінами, серед яких є також реєміграція. На переконання дослідника, зворотною міграцією може вважатися перше повернення людей після еміграції до країни (чи регіону) походження. Натомість реєміграцію він тлумачить як еміграцію до тієї самої країни після того, як особа вперше повернулася на батьківщину [15, р. 4–5]. Варто зазначити, що «реєміграцію» як повернення до рідної країни сьогодні розуміють низка як російських (Л. Рибаківський [16], А. Осіна [17]), польських (М. Марковські [18], К. Слани [19]), так і інших західних дослідників (М. Жолівет, Т. Ксеноджіані, Ж.-К. Дюмон [20]).

У розумінні Ф. Бовенкерка варто виокремити два основні компоненти реєміграції – це повернення до рідної країни після еміграції та подальший виїзд із неї. Необхідно підкреслити одну важливу деталь, яка стосується пункту призначення реємігранта, адже йдеться про рух до однієї й тієї ж держави. Щоби позначити переміщення до нової країни після повернення мігранта, він використовує поняття «еміграція вдруге» (second time emigration). Якщо рух між двома місцями включає більше одного повернення, то це вже буде циркулярна міграція [15, р. 5]. У тих визначеннях, які надає вчений щодо різних типів міграцій, основні демаркаційні лінії між ними проходять саме в кількості здійснених міграційних циклів. Реємігрантом буде вважатися особа, яка здійснила в обов'язковому порядку: міграцію через кордон – повернення – наступний виїзд. Якщо кількість міграційних переміщень буде більшою, то мова йтиме про циркулярний тип міграції. Своє розрізнення між зазначеними термінами здійснює й інший дослідник міграції – Дж. Гмелч. Він вважає, що циркулярна міграція включає «часте переміщення між двома чи більшою кількістю місць», зате під «реєміграцією» розуміє процес, коли

люди «повертаються в країну походження, а потім емігрують вдруге». Зворотною міграцією науковець називає рух емігрантів назад до їхньої батьківщини задля переселення [21, р. 136]. Звідси робимо висновок, що для останнього терміна кількість повернень не грає жодної ролі, поки це повернення не буде остаточним. Такий підхід означає розуміння феномена як завершення міграційного циклу особистості, а рееміграція є одним з етапів, які його супроводжують.

Однак у сучасному світі із широкими можливостями мобільності, питання повернення для індивідів не може бути кінцево визначеним. Будь-які соціальні, економічні чи політичні потрясіння стають, як правило, тими чинниками, що зумовлюють підвищення міграційних настроїв як і в тих індивідів, які не мають міграційного досвіду, так і тих, що вже бували за кордоном. Тому сьогодні дедалі більша кількість дослідників вивчає питання стійкості повернення мігрантів до країни походження. Так, польські дослідниці А. Фігель та А. Гурни розглядають зворотну міграцію з урахуванням її постійності та тимчасовості, тобто із ймовірністю залишитися в рідній країні чи подальшого виїзду за кордон. Вони визначають реемігранта як зворотного мігранта, який знову емігрував після повернення [13]. Інші дослідники (Р. Блек, Х. Козер, К. Манк), аналізуючи чинники, що впливають на рішення біженців та шукачів притулку про добровільне повернення до країн походження, намагалися також зрозуміти його стійкість. За переконаннями науковців, рееміграція та бажання покинути межі своєї батьківщини є одними з індикаторів нестійкого повернення [22]. Такий підхід свідчить про факт, що вивчення рееміграції дає змогу доповнити розуміння явища зворотної міграції. І хоча щодо того, чи рееміграція може бути показником нестійкого повернення, триває дискусія (для прикладу, К. Кушміндер не погоджується з цим [23]), проте в нашому контексті важливим є розмежування двох термінів.

Розкриваючи сутність рееміграції, варто також звернутися до трактування Міжнародної організації з міграції (МОМ). У своєму глосарії вона означає феномен рееміграції як «рух особи, яка після повернення до країни свого походження, знову емігрує» [24, р. 170]. Натомість для позначення самого повернення використовує поняття «зворотна міграція». «У контексті міжнародної міграції вона означає рух особи, яка повертається в країну свого походження після виїзду з місця свого звичного проживання, перетнувши міжнародний кордон» [24, р. 186].

Ж.-П. Кассаріно також розділяє конотаційне значення цих явищ та надає визначення рееміграції: «Коли зворотний мігрант реемігрує, то він чи вона виїжджає за кордон знову, принаймні через три місяці після повернення до країни походження» [25, р. 134]. Науковець надає надзвичайно важливу характеристику рееміграції – необхідний період перебування в рідній країні. Завдяки часовому критерію можна відмежувати рееміграцію від короткострокових поїздок, які можуть здійснюватися ледь не щодня. Однак таке визначення не задає чіткі рамки щодо попереднього перебування за кордоном перед чи після повернення на батьківщину. Адже виїзд поза її межі в такому випадку може здійснюватися з туристичною, бізнесовою, релігійною чи лікувальною метою. Також виділимо дефініцію мексиканських дослідників (А. Кукечі-Мендоси, Х. Лари, Х. Васкеса), які, між іншим, розкривають мотиви рееміграції, а також надають інші важливі критерії для ідентифікації явища.

На їхню думку, рееміграція – «це процес, побудований людьми, які повертаються до місць свого походження й потім ідуть до того самого чи іншого пункту призначення у зв'язку із соціально-економічними чи культурними причинами, не визначаючи цей процес у часі і просторі, який має початок і не має кінця, базується на мережах у транснаціональних рамках в обох напрямках – умовного місця походження та призначення» [6, р. 98]. Попри те, що у визначенні не вказано скільки часу реемігрант мусить перебувати за кордоном і в країні походження, в інтерпретації прослідковуємо іншу, ніж у Ф. Бовенкерка, позицію щодо кількості країн-реципієнтів, які можуть бути залучені до рееміграційного процесу. Крім того, важливим акцентом є безкінечність циклів, що можуть здійснюватися реемігрантом. Такі критерії значно розширюють дискурс феномена.

Однак цей підхід формує проблему, яка полягає у перетинанні з полем іншого явища – циркулярної міграції. Зазначаючи її виміри, Ф. Пасторе підкреслює: «З погляду частоти, існує суттєва різниця між одноразовим кругообігом, тобто еміграцією, що супроводжується зворотною міграцією, та рекурсивною циркулярністю, тобто серійною формою мобільності людини, завдяки якій вона залишає та повертається до своєї країни походження кілька разів у її житті» [26, р. 3]. Схожу позицію щодо кількості циклів має К. Ньюленд. На її переконання, циркулярна міграція має включати в себе більше одного циклу, «адже мігранти, які здійснили лише одну подорож між місцями походження та призначення, зазвичай описуються як зворотні мігранти». Крім того, дослідниця зазначає, що сучасні визначення цього типу міграції, окрім ітераційного, містять у собі ще просторовий і часовий виміри. Тобто циркулярна міграція може здійснюватися в межах двох чи більше країн – між місцем походження й пунктами призначення, а також варіюватися від короткотермінових переїздів, що сягають кількох місяців, до рухів у межах зміни життєвих циклів, наприклад, серед людей, які повертаються до рідних країн на пенсію [27, р. 9].

Отже, у наявних визначеннях щодо трактування рееміграції як виїзду за кордон після повернення до країни походження прослідковуємо певні суперечності, які стосуються як повторюваності руху, так і кількості країн, в межах яких він відбувається.

Однак розглянемо ще погляди інших науковців, як-от Ф. Вадіна і М. Пірачі. Хоча дослідники розуміють під циркулярною міграцією «неодноразові переміщення туди й назад між рідною країною та однією або кількома країнами призначення», проте в контексті прийняття індивідами міграційних рішень розглядають і рееміграцію. Вони зазначають, що після повернення мігранта до рідної країни ймовірними стають два сценарії: або він оселяється там на постійній основі (автори називають це явище поняттям «зворотна міграція»), або він реемігрує, що зводиться у їхньому розумінні до циркулярної / повторної міграції, тобто руху за кордон [28, р. 1–4]. Отож дослідники розглядають рееміграцію як частину інших типів міграцій, що передбачає її означення як суто повторне переміщення з країни походження.

Далі ми проаналізуємо ще один підхід до тлумачення рееміграції, який хоч не є настільки поширеним, проте теж потребує розгляду. Його сутність полягає у визначенні цього явища як виїзду з країни призначення мігранта в нову, яка не є країною його походження.

Оскільки зворотну міграцію ми вже розглядали, виокремимо ті особливості, якими наділяють різні дослідники дефініцію «подальшої міграції». М. Келлі, аналізуючи транснаціональні траєкторії біженців, зазначає, що цей тип переміщення означає процес, коли люди залишають свою країну походження, поселяються на певний час у другій країні, а потім мігрують до третьої [30]. Аналогічного визначення дотримується А. Констант. Вона визначає подальшу міграцію як «повторну міграцію з поворотом», тобто виїзд із країни, що приймає, до наступної. Вона підкреслює, що це явище також називають різними термінами, серед яких є вторинна міграція (secondary migration) [31, р. 5].

Утім інша вчена, А. Такенака, ототожнює рееміграцію якраз із вторинною міграцією. Аналізуючи дані перепису населення в контексті імміграції до США, вона розмежовує два типи вторинної міграції – пряма міграція (зараховує сюди тих, хто прибув до США із країни, що не є країною їхнього походження) і непряма (ті, хто повернулися до рідної країни чи країни походження із третіх країн, а потім мігрували до США) [32]. Згідно з цим підходом рееміграція означає, що в її процесах окрім країни походження, можуть бути задіяні більше, ніж дві країни, а повернення не є обов'язковим компонентом, як це було в усіх попередніх визначеннях.

Важливо зазначити, що МОМ під «вторинною міграцією» має на увазі «переміщення мігранта з першої країни призначення в іншу країну, відмінну від країни, у якій він проживав спочатку, та іншої, ніж країна громадянства особи» [24, р. 194].

Здійснивши змістовний аналіз поняття «рееміграція», пропонуємо три сформовані підходи до його витлумачення, які нами позначено, як «усталений», «модифікований» та «окремий» (див. табл. 1).

Таблиця 1

Концептуальні підходи до трактування поняття «рееміграція» (авторська розробка)

№	Назва підходу	Конотація	Представники	Дублювання чи схожість зі значеннями інших термінів
1.	«усталений»	повернення мігранта на батьківщину	Р. Рісна, Л. Стельмашук, М. Романюк, О. Савіцька, В. Цоньо	зворотна міграція (return migration), репатріація (repatriation)
2.	«модифікований»	повторне переміщення особи за кордон після повернення на батьківщину	Ф. Бовенкерк, Дж. Гмелч, А. Кукуеча-Мендоса, Ж.-П. Кассаріно	циркулярна міграція (circular migration)
3.	«окремий»	виїзд із країни, у яку особа раніше мігрувала, до нової держави	А. Монті, А. Такенака	подальша міграція (onward migration), вторинна міграція (secondary migration)

«Усталений» підхід стосується трактування рееміграції як повернення мігрантів до рідної країни, що, фактично відображає поле зворотної міграції й репатріації. У межах другого підходу («модифікованого»), який визначає повторне переміщення особи за кордон після повернення на батьківщину, виникає суперечність із циркулярною міграцією. А третій, «окремий» підхід (тобто виїзд із країни, у яку особа раніше мігрувала, до нової держави), тісно переплітається із термінами «подальша» і «вторинна» міграції.

Варто зауважити, що А. Монті й А. Такенака, яких ми зарахували як представників третьої групи, репрезентують синтезовані підходи в розумінні рееміграції та аналізують її з погляду країни призначення мігрантів. Так, А. Монті другим компонентом рееміграції вбачає повернення до країни походження (тобто використовує «усталений» підхід), натомість А. Такенака – повторний виїзд за кордон після повернення до рідної країни (тобто «модифікований» підхід). Однак спільним для них є розгляд цього явища як подальшого виїзду з пункту призначення до нової країни, тому ми об'єднали їх в одну групу.

Отже, диверсифікація поняття рееміграції, що виражається в трьох підходах, ставить перед нами питання: чому все-таки дослідники вкладають різні сенси в одну назву? На нашу думку, причина такої термінологічної суперечності між науковцями може носити етимологічний характер, адже латинський префікс «ре» має два значення – «назад» і «знову» [33, р. 84]. Так, якщо розглядати рееміграцію як переміщення мігрантів на батьківщину, у визначення вкладається сенс «назад», а якщо розглядати її як повторний виїзд мігранта за кордон після повернення із рідної країни, то застосовуються цілісно одразу обидві конотації. Аналізуючи концепції А. Монті й А. Такенаки робимо висновок, що вони керувалися також двома значеннями. Проте, оскільки ці дослідники вивчали рееміграцію як окремі події (зворотну, подальшу й вторинну міграції), то міграційний процес, залежно від випадку, носить тільки один сенс – або «назад», або «знову» (за винятком непрямої вторинної міграції в А. Такенаки).

Тоді як все-таки означувати рееміграцію та як знайти компроміс між усіма термінологічними групами? Визначимо два основні критерії для вибору дефініції: крім повної реалізації етимологічного потенціалу означимо ще й узгодження з конфліктуєчими термінами, які повторюють значення інших (див. табл. 2).

Таблиця 2

Реалізація критеріїв для вибору дефініції рееміграції
 в межах підходів до її трактування (авторська розробка)

№	Підхід	Реалізація етимологічного значення	Можливість компромісу із суміжними термінами
1.	«усталений» (повернення мігранта на батьківщину)	часткова («назад»)	можливий як різновид повернення
2.	«модифікований» (повторне переміщення особи за кордон після повернення на батьківщину)	повна («назад» і «знову»)	можливий як здійснення меншої кількості циклів, аніж у циркулярної міграції або як процес, що характеризує виключно переміщення за кордон із рідної країни
3.	«окремий» (визд із країни, у яку особа раніше мігрувала, до нової держави)	часткова («знову»)	неможливий

Таким чином, якщо тлумачити рееміграцію у межах «усталеного» підходу, то її значення повністю співпадає із поняттям «зворотна міграція», яке вже має за кордоном усталений статус.

Проте все-таки розгляд двох понять як повернення мігранта на батьківщину можливий у випадку, якщо, припустимо:

- 1) рееміграцію розглядати як незавершений міграційний цикл;
- 2) а зворотну – як таку, після якої особа більше не буде здійснювати переміщення за кордон, звісно, за винятком поїздок з метою туризму, лікування, релігійного паломництва чи інших короткотермінових причин.

Однак недолік цієї позиції полягає в тому, що вона не є достатньо розроблена і не знаходить популярності серед науковців.

Якщо звернутися до «модифікованого» підходу і розуміти рееміграцію як повторне переміщення мігранта за кордон після повернення до рідної країни, то, як бачимо, її значення тісно переплітається із поняттям циркулярної міграції. Тому на основі аналізу особливостей цих трактувань можемо виділити два варіанти для концептуального значення рееміграції:

- 1) вона буде тлумачитися як явище, що включає в себе виключно такі три етапи як міграція за кордон – повернення на батьківщину – наступне переміщення за межі рідної країни;
- 2) або ж незалежно від кількості циклів сприйматися виключно як рух мігранта

за кордон; інакше кажучи, якщо мігрант здійснив зворотну міграцію, то він повернувся до рідної країни, а коли вирішив знову виїхати за її межі, то він реемігрував.

Однак у першому випадку це означатиме, якщо особа після повторного переміщення за кордон вирішить знову повернулася на батьківщину, то вона буде вважатися циркулярним мігрантом, а не реемігрантом. Тому фокус досліджень буде зосереджений насамперед на тих індивідах, які залишаються за кордоном назавжди. Натомість другий варіант вказує на те, що рееміграція може бути частиною будь-якої іншої міграції (наприклад, циркулярної).

Якщо ж інтерпретувати рееміграцію у рамках виділеного «окремого» підходу, тобто як виїзд із країни, у яку особа раніше мігрувала, до нової держави, то з'являється суперечність із термінами «подальша» і «вторинна» міграції у додаток до того, що між собою вони також конкурують. Однак оскільки цей підхід не є достатньо популярним серед науковців, відповідно, не знаходимо прикладів, де можливий компроміс між цією термінологічною групою, окрім випадків, які передбачають комбінації з першими двома підходами.

Перед тим, як зробити висновки щодо доцільності того чи іншого підходу, перед нами може виникнути питання – чи варто взагалі розглядати таке явище як рееміграція? Чи не достатньо поділяти зворотну, циркулярну, вторинну чи інші види міграцій, а рееміграцію розглядати як їхні синоніми? На нашу думку, це поняття має право на самостійне існування. Адже, як зазначає британський соціолог Дж. Уррі, сьогодні соціологія повинна мати своїм предметом мобільності, які в сучасному світі набувають дедалі більшого значення [34]. Виникають нові соціальні явища, які постійно диверсифікують діяльність індивідів, надають їм більше можливостей і сприяють зростанню міграційних потоків. Крім того, з'являються нові виклики та проблеми. Яскравим прикладом стала пандемія Covid-19, яка змусила мільйони мігрантів змінити свої траєкторії. Питання моделей їхньої міграційної поведінки потребує детальнішого вивчення.

Отож, враховуючи всі аргументи на користь трьох підходів, бачимо, що найбільше компромісів із конфліктуючими термінами, а також повну реалізацію етимологічного потенціалу має другий підхід, якому ми дали назву «модифікований». Тому ми переконані, що рееміграцію потрібно розглядати в розумінні повторного переміщення особи за кордон після повернення на батьківщину.

Проте, навіть відмежувавши це явище від суміжних термінологічних груп, існує необхідність формування його понятійного ядра, оскільки в наявних дефініціях ми простежили певні суперечності. Тому важливими для формування визначення «рееміграції» є відповіді на питання, що стосуються тривалості перебування мігранта в країні призначення і в країні походження після повернення з-за кордону, кількості країн, задіяних до рееміграційного процесу, повторюваності руху, сприй-

терміну перебування в країні призначення і країні походження.

Таким чином, сформулюємо основні виміри рееміграції, які, на нашу думку, дозволять описати її сутнісні характеристики.

1) Просторовий вимір означає рух як в ту саму країну, де раніше перебував мігрант, так і в інші. Проте варто пам'ятати, якщо особа здійснює подальше переміщення з країни призначення в іншу, то цей процес матиме назву «вторинна міграція».

2) Часовий вимір визначає перебування особи в країні призначення і рідній країні після повернення з-за кордону щонайменше три місяці. Такий критерій дозволить відмежувати виїзд за кордон від туристичних, бізнесових, медичних чи релігійних поїздок, що, як правило, тривають менше зазначеного терміну. А також у випадку повернення мігрантів до країни походження допоможе відсіяти поїздки з метою короткотривалого перебування, наприклад, проведення відпустки, відвідування родичів, вирішення бюрократичних питань тощо.

3) Ітераційний вимір стосується таких послідовних міграційних етапів: виїзд з країни походження – повернення до неї – наступна міграція. Може включати в себе необмежену кількість циклів, проте обов'язковою умовою є здійснення кожного з них після повернення до рідної країни.

4) Мотиваційний вимір включає в себе особистісні, економічні, соціальні, політичні чи культурні причини переселення.

Отож «рееміграцією» ми пропонуємо вважати процес повторного переміщення мігранта до тієї самої чи іншої країни у зв'язку з економічними, соціальними, політичними, культурними чи причинами особистісного характеру після того, як він повернувся на батьківщину, і перебував чи планує перебувати як у країні походження, так і країні нового призначення щонайменше три місяці.

Висновки. На основі проведеного дослідження бачимо, що дефініція рееміграції не є усталеною і це призводить до формування множинності сенсів, які в неї вкладають науковці. Як показав аналіз літературних джерел, здебільшого проблема стосується західного дискурсу, де ми виділили три основні підходи до розуміння феномена, який вивчаємо. Їхньою спільною рисою є розгляд рееміграції як соціального явища, яке обов'язково включає в себе попередній міграційний досвід. Так, «усталений» підхід означає повернення мігранта на батьківщину; другий («модифікований») описує повторний виїзд за кордон з рідної країни; а третій («окремий») стосується виїзду з країни, в яку раніше прибув мігрант, до нової. Проте популярність в Україні та пострадянському просторі тлумачення рееміграції як повернення мігранта до країни походження ускладнює порозуміння із західними науковцями, незважаючи на факт популярності й цього підходу серед них.

Наявність розмитого дефінітивного поля явища зумовлює в рамках кожного підходу суперечності із суміжними термінологічними групами, як-от зворотна міграція, репатріація, циркулярна міграція, подальша і вторинна міграції. Етимологічний аналіз і можливість компромісу із кожним терміном дозволив зробити висновок про доцільність пояснення рееміграції як повторного виїзду особи за кордон після повернення на батьківщину.

З метою подолання розбіжностей в межах цього підходу нами було виокремлено

основні виміри реєміграції, що дозволили сформувати її понятійне ядро. Згідно із зазначеними принципами, обов'язковою складовою реєміграції є повернення мігранта до рідної країни та наступний виїзд за кордон. Задля розширення дискурсу феномена, нами була висунута пропозиція вважати реєміграцією рух особи як в ту саму країну, де вона перебувала, так і в нові. Крім того, важливим критерієм є безкінечна кількість циклів, які може здійснювати індивід, і термін перебування у країні-донорі і реципієнті щонайменше три місяці, щоб відмежувати реєміграцію від короткострокових поїздок. Основною відмінністю такого підходу від циркулярної міграції є те, що реєміграція є її обов'язковою складовою. Тобто циркулярний мігрант повертається в країну походження, а потім знову реємігрує.

Список використаної літератури:

1. Рісна Р. Р. Трудова реєміграція в системі забезпечення соціально-економічного розвитку регіону : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.07 / Національна академія наук України ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього». Львів, 2016. 256 с.
2. Смалійчук А. В. Вплив реєміграції на інноваційний розвиток України. Соціально-трудові відносини: теорія та практика, 2014. №2. С. 387–391
3. Романюк М. Д. Закордонна трудова міграція та реєміграція в контексті національної безпеки України. Регіональна економіка, 2016. №4. С. 22–30.
4. Ніконова Д. О. Реєміграція внутрішньо переміщених осіб як складова механізму відтворення соціально-економічного потенціалу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2015. № 4. С. 73–75
5. Пасічник О. А., Овчиннікова О. Р. Дослідження факторів впливу на реєміграційні настрої. Наука й економіка, 2014. №1 (33). С. 187–192.
6. Cuecuecha-Mendoza A., Lara J., Vázquez J. The Re-emigration of American children living in Mexico. Papeles de Población, 2017. № 91. P. 93–116.
7. Monti A. Re-emigration of foreign-born residents from Sweden: 1990–2015. Population, Space and Place, 2018. № 26.
8. Pereira S. Immigrant workers' (im)mobilities and their re-emigration strategies. Employee Relations, 2012. № 34(6). P. 642–657.
9. Steiner I. Settlement or mobility? Immigrants' re-migration decision-making process in a high-income country setting. Journal of International Migration and Integration, 2019. Vol. 20, no. 1. P. 223–245
10. Schuster L., Majidi N. Deportation Stigma and Re-migration. Journal of Ethnic and Migration Studies, 2015. № 41(4). P. 635–652. doi: 10.1080/1369183X.2014.957174
11. Стельмащук Л. С. Особливості прояву сучасних видів міграції населення. Молодий вчений, 2015. № 4 (2). С. 62–66.
12. Савіцька О. П., Цоньо В. В. Особливості міграційних процесів населення в умовах глобалізації. Науковий вісник НЛТУ України, 2013. Вип. 23.17. С. 295–303.
13. Górny A., Fihel A. To settle or to leave again? Patterns of return migration to Poland during the transition period. Central and Eastern European Migration Review, 2013. № 2. P. 55–76.

14. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. Київ: Бланк-Прес, 2015. 100 с.
15. Vovenkerk F. The sociology of return migration: A bibliographic essay, 1974. 67 p.
16. Демографический понятийный словарь/ под ред. Л. Л. Рыбаковского. Москва: Центр Социального прогнозирования, 2003. 352 с.
17. Осина А. И. Стимулирование процесса реэмиграции ученых как необходимые инвестиции государства: опыт России и других стран. Вестник Челябинского государственного университета, 2013. №31. С. 80–85.
18. Reemigracja kobiet z województwa lubelskiego/ Red. K. Markowski. Lublin, 2010. 174 s.
19. Slany K. Reemigracje w perspektywie historycznej i demograficzno socjologicznej (od 1918 do 1989 roku). Poakcesyjne migracje powrotne Polaków: geneza, przyczyny i konsekwencje. Biuletyn RPO – Materiały. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 2010. S. 46–75.
20. Jolivet M., Xenog T., Dumont J.-C. Measuring Return Migration: Some Preliminary Findings in Times of Crisis. Conference of European Statisticians. Geneva: Economic Commission for Europe, 2012. 12 p.
21. Gmelch G. Return migration. Annual review of anthropology, 1980. №9 (1). P. 135–159
22. Black R., Koser K., Munk K., Atfield G., D’Onofrio L., Tiemoko R. Understanding voluntary return, 2004. 80 p.
23. Kuschminder K. Interrogating the relationship between remigration and sustainable return. International Migration, 2017. № 55. P. 107–121.
24. International Organization for Migration. International Migration Law. Glossary on Migration, 2019. №34. P. 236
25. Cassarino J. P. Return Migrants to the Maghreb Countries: Reintegration and development challenges. MIREM Project, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, EUI, Florence, 2008.
26. Pastore F. Circular Migration. Background note for the Meeting of Experts on Legal Migration (Rabat, 3-4 March 2008).
27. Newland K. Circular Migration and Human Development. Human Development Research Paper (HDRP), 2009. Vol. 42.
28. Vadean F. P., Piracha M. Circular migration or permanent return: What determines different forms of migration? Department of Economics Discussion Paper, 2009. No. 09/12. 27 p.
29. Nekby L. The emigration of immigrants, return vs onward migration: evidence from Sweden. Journal of Population Economics, 2006. № 19(2). P 197-226.
30. Kelly M. Onward Migration: The Transnational Trajectories of Iranians Leaving Sweden. Department of Social and Economic Geography. Geographica 1, 2013. 334 pp. Uppsala. ISBN 978-91-506-2341-3.
31. Constant A. F. Return, Circular, and Onward Migration Decisions in a Knowledge Society, GLO Discussion Paper. Global Labor Organization (GLO), Essen, 2019. No. 411. 26 p.

32. Takenaka A. Secondary migration: Who re-migrates and why these migrants matter. Migration Information Source, 2007. P. 1–13.

33. Borror D. Dictionary of Word Roots and Combining Forms, 1988. 134 p.

34. Урри Дж. Социология за пределами обществ. Виды мобильности для XXI столетия. М.: Высшая школа экономики, 2012. 336 с.

References:

1. Risna, R. R. (2016). Labor Re-emigration in the System of Guaranteeing Socioeconomic Development. (Candidate's thesis). Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine, Lviv. [in Ukrainian]

2. Smalychuk, A. V. (2014). The impact of re-emigration on the innovative development of Ukraine. Social and Labour Relations: theory and practice, №2, 387–391. [in Ukrainian]

3. Romanyuk, M. D. (2016). Foreign labor migration and re-emigration in the context of national security of Ukraine. Regional Economy, №4, 22–30. [in Ukrainian]

4. Nikonova, D. O. (2015). The repatriation of internally displaced persons as a component of the reproduction mechanism of social and economic potential. Scientific Herald of Uzhhorod University. Series: International Economic Relations and World Economy, № 4, 73–75. [in Ukrainian]

5. Pasichnyk, O. A., Ovchinnikova, O. R. (2014). Research of influence factors on re-emigration moods. Science and Economics, №1 (33), 187–192. [in Ukrainian]

6. Cuecuecha-Mendoza, A., Lara, J., Vázquez, J. (2017). The Re-emigration of American children living in Mexico. Papeles de Población, № 91, 93–116.

7. Monti, A. (2018). Re-emigration of foreign-born residents from Sweden: 1990–2015. Population, Space and Place. № 26.

8. Pereira, S. (2012). Immigrant workers' (im)mobilities and their re-emigration strategies. Employee Relations, 34(6), 642–657.

9. Steiner, I. (2019). Settlement or mobility? Immigrants' re-migration decision-making process in a high-income country setting. Journal of International Migration and Integration, vol. 20, no. 1, 223–245.

10. Schuster, L., Majidi, N. (2015). Deportation Stigma and Re-migration. Journal of Ethnic and Migration Studies, 41(4), pp. 635–652. doi: 10.1080/1369183X.2014.957174

11. Stelmashchuk, L. S. (2015). Features of modern forms of migration. Young Scientist, № 4 (2), 62–66. [in Ukrainian]

12. Savitska, O. P., Tsonio, V. V. (2013). Features population migration in the process of globalization, vol. 23, № 17, 295–303. [in Ukrainian]

13. Gómy, A., Fihel, A. To settle or to leave again? Patterns of return migration to Poland during the transition period. Central and Eastern European Migration Review. 2013. № 2. P. 55–76.

14. Ukrainian-English dictionary of international terminology in the field of migration. (2015). Blank-Press. [in Ukrainian]

15. Bovenkerk, F. (1974). The sociology of return migration: A bibliographic essay. 67 p.

16. Rybakovsky, L. L. (Ed.). (2003). Demographic Conceptual Dictionary. Center of

social forecasting, Moscow, 352 p. [in Russian]

17. Osina, A. I. (2013). Stimulating the process of re-emigration of scientists as a necessary investment of the state: the experience of Russia and other countries. *Bulletin of Chelyabinsk State University. Philosophy. Sociology. Culturology*, №31, 80–85. [in Russian]

18. Markowski, K. (Ed.). (2010). *Reemigracja kobiet z województwa lubelskiego*, Lublin. 174 p. [in Polish]

19. Slany, K. (2010). *Reemigracje w perspektywie historycznej i demograficzno socjologicznej (od 1918 do 1989 roku). Poakcesyjne migracje powrotne Polaków: geneza, przyczyny i konsekwencje*. *Biuletyn RPO – Materiały*. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 46–75. [in Polish]

20. Jolivet, M., Xenog, T., Dumont, J.-C. (2012). *Measuring Return Migration: Some Preliminary Findings In Times Of Crisis*. Conference of European Statisticians. Geneva: Economic Commission for Europe, p. 12.

21. Gmelch, G. (1980). Return migration. *Annual review of anthropology*, №9 (1), 135–159.

22. Black, R., Koser, K., Munk, K., Atfield, G., D'Onofrio, L., Tiemoko, R. (2004). *Understanding voluntary return*. 80 p.

23. Kuschminder, K. (2017). Interrogating the relationship between remigration and sustainable return. *International Migration*, № 55, 107–121.

24. International Organization for Migration. (2019). *International Migration Law. Glossary on Migration*, №34. P. 236.

25. Cassarino, J. P. (2008). *Return Migrants to the Maghreb Countries: Reintegration and development challenges*. MIREM Project, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, EUI, Florence.

26. Pastore, F. (2008). *Circular Migration*. Background note for the Meeting of Experts on Legal Migration, Rabat, 3-4 March.

27. Newland, K. (2009). *Circular Migration and Human Development*. Human Development Research Paper (HDRP), Vol. 42.

28. Vadean, F. P., Piracha, M. (2009). *Circular migration or permanent return: What determines different forms of migration?* Department of Economics Discussion Paper, No. 09/12.

29. Nekby, L. (2006). The emigration of immigrants, return vs onward migration: evidence from Sweden. *Journal of Population Economics*, 19(2), 197-226.

30. Kelly, M. (2013). *Onward Migration: The Transnational Trajectories of Iranians Leaving Sweden*. Department of Social and Economic Geography. *Geographica* 1. 334 pp. Uppsala. ISBN 978-91-506-2341-3.

31. Constant, A. F. (2019). *Return, Circular, and Onward Migration Decisions in a Knowledge Society*, GLO Discussion Paper, No. 411, Global Labor Organization (GLO), Essen.

32. Takenaka, A. (2007). *Secondary migration: Who re-migrates and why these migrants matter*. *Migration Information Source*, 26, 1–13.

33. Borror, D. (1988). *Dictionary of Word Roots and Combining Forms*, 134 p.

34. Urry, J. (2012). *Sociology beyond societies. Mobilities for the twenty-first century*,

Moscow: HSE Publishing House. [in Russian]

RE-EMIGRATION: TOWARDS THE PROBLEM OF CONCEPTUAL DEFINITION OF THE NOTION

Hoisan V. M.

Ivan Franko National University of Lviv,

Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine,

email: victory.goisan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7310-3295>

Article examines the definitions of re-emigration both in international and Ukrainian academic discourse. It has emerged that the interpretation of the notion is controversial and contradictory both in Ukraine and abroad. Premised on the analysis of existing definitions and interpretations, re-emigration is theorized and classified using three central conceptual approaches, in particular, «established», «modified» and «separate». The «established» approach means a return of a migrant to his/her country of origin; the «modified» approach describes a process when a person after returning to a homeland, emigrates again; and the «separate» refers to leaving a destination country and moving to a new one. The study demonstrates that each set of terms reproduces in full or in part the meaning of other notions in the field of migration. It is found out that there is a collision with the terms «return migration» and «repatriation» within the first approach. In the second one, there is a contradiction with «circular migration». And in the third approach there is a conflict with «onward» and «secondary» migration. Considering possible compromises with conflicting terms, the arguments for choosing one conceptual approach are presented. The article offers the author's definition of re-emigration, the conceptual core of which includes spatial, temporal, iterative and motivational dimensions. Thus, the author proposes to define re-emigration as the process of a migrant's repeated move to the same or another country for economic, social, political, cultural or personal reasons after he/she returned home and still stays or plans to stay either in the country of origin or in the new destination country for at least three months.

Key words: re-emigration, return migration, repatriation, circular migration, onward migration, secondary migration.

Стаття надійшла до редколегії 14.08.2021

Прийнята до друку 21.09.2021

УДК 316.774+314.7

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/VSO.2021.15.12>

**BOTH A HOT TOPIC AND A HOT BUTTON:
MIGRANTS, SECURITY, ECONOMY AND CULTURAL IDENTITY
VIA UKRAINIAN TOP MEDIA**

Yuzva L. L.

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Ukraine, 03022, Kyiv, Glushkova Avenue 4d
email: anna.tashchenko@knu.ua
ORCID: 0000-0003-1448-5478

Tashchenko A. Iu.

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Ukraine, 03022, Kyiv, Glushkova Avenue 4d
email: anna.tashchenko@knu.ua
ORCID: 0000-0002-6038-7337

Due to rapid informatisation and excessive media consumption, the media continue to shape public opinion as the agents of ‘soft power’. The authors of the article conducted a study of media coverage of migrants and migration in accordance with the logic of sociological discourse analysis based on a sample of fifteen leading Ukrainian media. In the period from 2015 to 2018, the greatest attention of the researched media was focused on the relevant topic in a broad sense, without detailing certain types of migration, and the labor migrants were the least interesting for the media. Qualitative content analysis of media texts of every second month in each year from 2015 to 2018 showed that the positive presented hidden meanings of media messages characterised migrants as people who were protected from various threats or were just looking for quiet life; also those meanings emphasised the absence of the threats of social divisions’ as well as terrorist attacks and bad behavior, highlighted the positive economic consequences and the dignity of migrated workers and the successful migrants’ assimilation of the required level, etc. The negative presented hidden meanings of media messages convinced that migrants supported terrorists, threatened the lives of other people, cheated and violated the law, became victims of robbery and exploitation, were uncontrolled in their numbers, contributed to the destruction of the economy, experienced difficulties with empowerment or language or integration regarding their values, etc. At the same time, there was no